

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annettua lakia siten, että määräaikaisina voimassa olevien työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen rahoitusta koskevien säännösten voimassaoloa jatkettaisiin 31 päivään joulukuuta 2013. Tarkoituksena on turvata työterveyshuollon erikoislääkärien koulutuksen taso ja koulutuksen määrällinen riittävyys. Tätä varten valtion varoista maksettaisiin korvaus työterveyshuoltoon erikoistuvien lääkäreiden koulutuksesta aiheutuneisiin kustannuksiin Työterveyslaitokselle, joka vastaisi työterveyshuollon erikoislääkärikou-

lutukseen liittyvän korvauksen maksamisesta edelleen yliopistoille, yliopistojen hyväksymille erikoislääkärikoulutusta antaville yksityisille terveyspalvelujen tuottajille ja työnantajan ylläpitämille työterveysasemille. Lisäksi Työterveyslaitos rahoittaisi korvauksella työterveyshuollon erikoislääkärikoulutusta Työterveyslaitoksella. Työterveyslaitoksella olisi oikeus tarkastaa korvausta saaneiden toimintaa korvausten oikeellisuuden valvomiseksi.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2010 ja se olisi voimassa 31 päivään joulukuuta 2013.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIAALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT	3
1. Nykytila ja ehdotetut muutokset	3
2. Esityksen vaikutukset	6
3. Asian valmistelu	6
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	8
1. Lakiehdotuksen perustelut	8
2. Tarkemmat säännökset ja määräykset	9
3. Voimaantulo	9
LAKIEHDOTUS	10

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Erikoissairaanhoitolain (1062/1989) mukaan sairaanhoitopiirien kuntayhtymille, kuntien ja kuntayhtymien terveyskeskuksille ja muille lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksen sekä yliopistotasoisien terveystieteellisen tutkimustoiminnan kustannuksiin suoritettavaan korvaukseen oikeutetuista palvelujen tuottajista annetussa asetuksessa (1206/1999) säädetyille terveydenhuollon toimintayksiköille suoritetaan valtion varoista korvaus lääkärin tai hammaslääkärin koulutuksesta aiheutuneisiin kustannuksiin. Vuonna 2008 korvaus lääketieteen lisensiaatin ja hammaslääketieteen lisensiaatin tutkinnosta oli yliopistolliselle sairaalalle 64 700 euroa. Sama korvaus eräitä poikkeuksia lukuun ottamatta suoritetaan erikoislääkärin ja erikoishammaslääkärin tutkinnosta. Jos koulutusta annetaan muualla kuin yliopistollisessa keskussairaalassa, korvaus on 1 370 euroa kuukaudessa kustakin erikoistuvasta.

Sairaanhoitopiirien kuntayhtymille sekä kuntien ja kuntayhtymien terveyskeskuksille suoritetaan korvaus terveyskeskuksissa ja yliopistosairaaloissa tai muissa sairaaloissa myös työterveyshuoltoon erikoistuvien lääkärin koulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin erikoissairaanhoitolain 47, 47 a ja 47 b §:n nojalla kuukausikorvaukseen perustuen. Yliopistojen hyväksymiä työterveyshuollon erikoistumiskoulutusta antavien palvelujen tuottajia voivat olla terveyskeskusten lisäksi yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain (152/1990) tarkoittamat palvelujen tuottajat, jäljempänä *yksityiset terveyspalvelujen tuottajat*, ja työterveyshuoltolain (1383/2001) 7 §:n 2 kohdassa tarkoitetut palvelujen tuottajat, joita ovat työnantajien omat tai yhteiset työterveysasemat, jäljempänä *työnantajan ylläpitämät työterveysasemat*. Vuonna 2007 Suomen Lääkäriliiton lääkärikyselyyn vastanneista työterveyshuoltoon erikoistuvista lääkäreistä (vastaus yhteensä 358 erikoistuvasta) 44 prosenttia työskenteli kuntasektorilla ja 56 prosenttia työskenteli muualla. Kuntasektorilla tapahtuva palvelu kuuluu julkisen puolen koulutuskorvauksen piiriin erikoissairaanhoitolain mukaisesti.

Hyvän työterveyshuoltokäytännön periaatteista, työterveyshuollon sisällöstä sekä ammattihenkilöiden ja asiantuntijoiden koulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (1484/2001) mukaan työterveyshuollossa päätoimisesti toimivan laillistetun lääkärin tulee olla työterveyshuollon erikoislääkäri. Päätoimiseksi katsotaan henkilö, joka työskentelee työterveyshuollon tehtävissä keskimäärin 20 tuntia tai enemmän viikossa. Sosiaali- ja terveysministeriön tulee seurata ja arvioida työterveyshuollon ammattihenkilöiden ja asiantuntijoiden käytön ja koulutuksen toteutumista.

Työterveyshuollon erikoislääkäri oli käytössä vain 38 prosentissa Suomen noin 1 000 työterveysasemasta vuonna 2001. Päätoimisista työterveyshuollon lääkäreistä 72 prosenttia toimi yksityisellä sektorilla.

Vuonna 2005 terveyskeskusten päätoimisista työterveyslääkäreistä 28 prosenttia oli työterveyshuollon erikoislääkäreitä. Vastaava luku lääkärikeskuksissa oli 34 prosenttia ja yritysten omilla työterveysasemilla 47 prosenttia.

Vuoden 2007 Työterveyshuolto Suomessa -kyselyn mukaan päätoimisista työterveyshuollossa toimivista lääkäreistä erikoislääkäreitä oli 55 prosenttia. Terveyskeskusten päätoimisista työterveyslääkäreistä 52 prosenttia oli työterveyshuollon erikoislääkäreitä, työnantajien yhteisillä asemilla 55 prosenttia, lääkärikeskuksissa 53 prosenttia ja työnantajien omien työterveysasemien päätoimisista lääkäreistä 72 prosenttia.

Yliopistoissa työterveyshuoltoon erikoistumaan ilmoittautuneita lääkäreitä (opinto-oikeus) oli yhteensä 580 vuonna 2007.

Työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annettua lakia muutettiin väliaikaisesti vuonna 2005, jäljempänä *muutoslaki*. Laki on voimassa 1 päivästä tammikuuta 2005 alkaen 31 päivään joulukuuta 2009. Muutoksen tarkoituksena oli tukea työterveyshuollon erikoislääkärikoulutusta. Työterveyshuollon erikoislääkäritutkintojen määrät olivat olleet viimeisinä vuosina ennen määräaikaisen muutoslain säätämistä seuraavat: 21 tutkintoa vuonna 1999, 17 tutkintoa vuonna 2000, 26 tutkintoa vuonna 2001, 31

tutkintoa vuonna 2002, 34 tutkintoa vuonna 2003 ja 39 tutkintoa vuonna 2004. Muutoslain voimaantulon jälkeen vuosittaiset työterveyshuollon erikoislääkärin tutkintojen määrät on saatu merkittävään nousuun: tutkintoja oli 54 vuonna 2005, 46 vuonna 2006, 55 vuonna 2007 ja 49 vuonna 2008.

Vuoden 2007 lopussa työikäisiä työterveyshuollon erikoislääkäreitä oli yhteensä 635. Heidän ikäjakaumansa perusteella kymmenen vuoden kuluttua heistä 196 (runsas 30 prosenttia) saavuttaa eläkeiän ja sitä seuraavien kymmenen vuoden kuluessa eläköitymässä on 313 työterveyshuollon erikoislääkäreitä. Vuoden 2007 lopussa alle 45-vuotiaita työterveyshuollon erikoislääkäreitä oli 126.

Vuoden 2007 Työterveyshuolto Suomessa -kyselyn mukaan työterveyshuollossa oli lähes 2400 lääkärin tointa tai työ tehtiin ammatinharjoittajana tai ostopalvelusopimukseen perustuen. Näistä toimista runsasta 1000:tta hoiti työterveyshuollon erikoislääkäri tai erikoistuva lääkäri. Samalla noin 1400 tointa hoiti päätoimisesti tai osa-aikaisesti muu kuin työterveyshuollon erikoislääkäri.

Työterveyshuollon erikoislääkäreiden ja muiden työterveyshuollossa toimivien lääkäreiden runsas eläköityminen ja poistuminen työelämästä on erittäin huolestuttavaa. Lisäksi osa-aikatyön yleistymisen lisäksi koulutustarvetta. Työelämän asiantuntijatarpeiden tyydyttäminen edellyttääkin jatkossa yli 50 työterveyshuollon erikoislääkäritutkinnon suorittamista vuosittain ainakin seuraavien parin kymmenen vuoden aikana.

Työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun asetuksen (501/1978) 1 §:n 1 momentin 7 kohdan mukaan Työterveyslaitos kehittää ja antaa toimialaansa kuuluvaa jatko-, täydennys- ja erikoistumiskoulutusta. Tämän säännöksen perusteella Työterveyslaitos on jo pitkään antanut koulutusta, joka on osa työterveyshuollon erikoistumiskoulutusta. Yliopistot vastaavat työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksesta sekä ohjaavat, koordinoivat ja myös tuottavat sitä. Yliopistot hyväksyvät erikoistumiseen sopivan koulutuksen myös Työterveyslaitoksen tuottamana. Osana työterveyshuollon erikoislääkärikoulutusohjelmaa työterveyshuoltoon erikoistuvalla lääkäriltä edellytetään 6–12 kuukauden palvelua Työterveyslaitoksessa.

Palvelu on verrattavissa muiden erikoisalojen yliopistosairaalapalveluun. Erikoistuvien määrän kasvettua nykyiselle koulutustarpeen tasolle oli työterveyslaitosjaksolle pääsy ennen muutoslain rahoitustukea vaikeutunut merkittävästi ja siten hidastanut erikoislääkäreiden valmistumista. Tämän vuoksi erikoistumistoimien lisääminen ja ylläpitäminen nykyisellä korotetulla tasolla on välttämätöntä valmistuvien työterveyshuollon erikoislääkäreiden tavoiteltavan määrän turvaamiseksi.

Työterveysasemalla, jossa voidaan suorittaa erikoistumiskoulutusta, toimii yliopiston nimeämä kouluttaja. Kouluttaja vastaa koulutusedellytysten ylläpitämisestä toimipaikassaan ja seuraa erikoistuvan henkilökohtaisen koulutussuunnitelman toteutumista ja osallistuu arviointiin. Yliopistojen antama suositus on, että kouluttaja varaisi aikaa erikoistuvan ohjaukseen noin kaksi tuntia viikossa. Lisäksi koulutuspaikkana toimivan yliopiston hyväksymän yksityisen terveystalujen tuottajan ja työnantajan ylläpitämän työterveysaseman tulee järjestää erikoistuvalla lääkärille toimipaikkakoulutusta vähintään 160 tuntia kahden vuoden aikana, mikä vastaa noin kahta tuntia viikossa. Koulutus on osa erikoistuvan lääkärin työtä. Toimipaikkakoulutuksen tulee olla suunnitelmallista ja erikoislääkärikoulutuksen tavoitteita palvelevaa.

Työterveyslaitoksen yhteyteen on perustettu vuoden 2002 alusta koulutuskeskus, jonka tehtävänä on parantaa työterveyshuollon koulutuksen koordinaatiota sekä yhtenäistää ja kehittää koulutuksen sisältöä yhteistyössä yliopistojen ja muiden työterveyshuoltokoulutusta järjestävien tahojen kanssa. Koulutuskeskus järjestää myös erikoislääkärikoulutukseen kuuluvaa teoreettista koulutusta.

Yliopistot ovat yhteistyössä Työterveyslaitoksen ja muiden koulutuspaikkojen kanssa määritelleet työterveyshuollon koulutuksen ydinsisällöt ja suunnitelleet erikoistuvan lääkärin kannalta joustavampia koulutuskokonaisuuksia koulutuksen määrän ja laadun lisäämiseksi. Lisääntynyt koulutustarve, Työterveyslaitoksen koulutusvirkojen vähyys ja työterveyshuollon koulutuksen sisällön ja laadun kehittämisvaatimukset, erikoistuvien lääkärin opetus ja ohjaus, koulutuksen koordinaatio sekä erikoistuvien lääkäreiden ja heidän ohjaajiensa tukipalvelujen järjestä-

minen edellyttävät lisärahoitusta ja henkilöresurssien lisäystä yliopistoissa ja Työterveyslaitoksessa.

Muutoslain taustalla on ollut puute työterveyshuollon erikoislääkäreistä. Muutoslain mukaisen rahoituksen avulla on voitu vaikuttaa valmistuvien työterveyshuollon erikoislääkäreiden määrään lisäämällä Työterveyslaitokselle erikoistumistoimia ja kouluttavien lääkäreiden toimia siten, että 60 erikoistuvaa lääkäriä vuodessa voi suorittaa vaadittavan työterveyslaitosjakson. Lisäresurssien avulla työterveyshuollon erikoislääkäritutkintojen määrä on saatu nostetuksi tavoitetasolle, joka on vähintään 50 tutkintoa vuodessa. Laki on mahdollistanut useita toimenpiteitä, joilla vaikutetaan työterveyshuollon erikoislääkärinkoulutuksen laatuun. Yliopistoilla on nyt ollut entistä paremmat mahdollisuudet kehittää koulutusta yhteistyössä Työterveyslaitoksen ja koulutuspaikkojen kanssa. Yliopistoihin on perustettu viisi kliinisen opettajan määräaikaista virkaa ja työterveyshuollon virtuaaliyliopiston toiminta on aloitettu. Yksityisen sektorin ja työnantajien ylläpitämien työterveysasemien koulutuspaikoille on ryhdytty maksamaan koulutuskorvausta. Terveyskeskukset ovat jo aiemmin voineet saada korvausta koulutuskuluihinsa erikoissairaanhoidon lain mukaisesti. Muutoslain rahoituksella toteutetut koulutuksen laadun kehittämistoimet, kuten kouluttajien koulutus ja virtuaaliyliopiston kehittävä toiminta, ovat lisänneet laaja-alaisesti työterveyshuollon erikoislääkärinkoulutuksen laatua kaikilla työterveyshuollon koulutuspaikoilla, myös terveyskeskuksissa.

Työterveyshuollolla on keskeinen merkitys työpaikkojen psyykkisten ja fyysisten vaarojen kartoittamisessa sekä työsuojelun ja työhyvinvoinnin kehittämisessä. Työterveyshuolto on avainasemassa pyrittäessä huolehtimaan työikäisen väestön terveyden ja työkyvön säilyttämisestä sekä vaikuttamaan työurien pidentämiseen. Työterveyshuollossa toimivien koulutus ja monipuolinen kokemus ovat tärkeitä näihin haasteisiin vastattaessa. Erityisesti on syytä korostaa työterveyshuollon moniammatillisen yhteistyön ja perusteellisten työpaikkaselvitysten merkitystä hyvän työterveyshuollon toteuttamisessa. Työterveyshuollon tulee tuntea työpaikan

olosuhteet, johtamisjärjestelmät ja yhteistyötahot, jotta se voi vaikuttaa työpaikan olosuhteisiin ja työhyvinvoinnin paranemiseen niin, että tulokset näkyvät työturvallisuuden ja työilmapiirin paranemisena, sairauspoissaolojen vähenemisenä ja eläkkeellesiirtymisiän nousuna.

Vastauksessaan hallituksen esitykseen muutoslaiksi (HE 156/2004 vp) eduskunta edellytti, että lain vaikutuksia seurataan tutkimuksella. Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on saanut 14 päivänä helmikuuta 2008 sosiaali- ja terveysministeriöltä kirjallisen selvityksen muutoslain vaikutuksista (MINS 1/2008 vp). Selvityksessä todettiin muuan maussa, että kuntien terveyskeskuksilla on pulaa työterveyshuollon erikoislääkäreistä ja työterveyshuoltoon erikoistuvista lääkäreistä. Vuonna 2005 vain 33 prosentilla terveyskeskuksista oli käytössään työterveyshuollon erikoislääkäri. Myös terveyskeskuslääkäreiden saanti on vaikeutunut. Selvityksen mukaan lisätyn työterveyshuollon erikoislääkärinkoulutuksen ei arvioida kuitenkaan suoraan vähentäneen lääkäreiden saatavuutta terveyskeskuksiin.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta antoi lausunnon ministeriön selvityksen johdosta (6/2008). Valiokunta kiinnitti lausunnossaan huomiota muun muassa koulutuksen laadun parantamiseen ja lääkäreiden saantiin terveyskeskuksiin. Valiokunta korosti myös terveyskeskusten työterveysyksiköiden merkitystä koko maan kattavan hyvän työterveyshuollon järjestämisessä. Lisäksi valiokunta piti tärkeänä, että sosiaali- ja terveysministeriössä jatketaan työtä säädettävän lain toivuuden ja tulosten seuraamiseksi.

Yliopistojen työterveyshuollon opetuksen voimavarat ovat niukat. Helsingin, Kuopion, Tampereen, Turun ja Oulun yliopistoissa on osa-aikainen (20—35 prosenttia) työterveyshuollon professori. Oulun ja Turun yliopistoa lukuun ottamatta muiden työterveyshuollon professorien päätoimi on Työterveyslaitoksessa. Jatkossa professuurien hoito-osuuksien lisääminen on tarpeellista alan koulutuksen kehittämiseksi.

Muutoslain tuella yliopistoihin on saatu kuhunkin yliopistoon yksi uusi määräaikainen työterveyshuollon kliinisen opettajan virka. Lisäksi muutoslain mukaisella rahoi-

tuksella Työterveyslaitokselle on saatu kaksi uutta kouluttavan erikoislääkärin tointa. Työterveyslaitosjakson suorittamiseksi on Työterveyslaitokselle voitu perustaa uusia erikoistuvan lääkärin toimia. Vuonna 2008 oli käytössä 11 ylimääräistä tointa, mikä on mahdollistanut erikoislääkärikoulutukseen pääsyn työterveyslaitosjaksolle ja tutkintojen määrän nousemisen tavoitetasolle, vähintään 50 tutkintoon vuodessa.

Nykyisin työelämässä työterveyslääkärin tehtävissä toimii myös pitkään alalla toimineita työterveyslääkäreitä, joilla ei ole suoritettuna työterveyshuollon erikoislääkäritutkintoa, mutta jotka ovat säilyttäneet sen pätevyyden, joka heillä on ollut nykyisen työterveyshuoltolain tullessa voimaan vuoden 2002 alussa. He ovat myös järjestettävän täydennyskoulutuksen piirissä.

Jos muutoslain mukaista rahoitusta ei olisi, Työterveyslaitoksen pysyviä erikoistumispaikkoja olisi liian vähän ja yliopistojen kouluttajavoimavaroissa olisi merkittävää vajausta. Lisäksi työterveyshuollon erikoistumiskoulutusta antavat yksityiset terveyspalvelujen tuottajat ja työnantajan ylläpitämät työterveysasemat, jotka eivät muutoin saisi korvausta antamastaan koulutuksesta, tarvitsevat valtion rahoitusta antamansa työterveyshuollon erikoistumiskoulutuksen kustannuksiin.

Edellä esitetyn perusteella työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että nyt määräaikaisena voimassa olevien työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen rahoitusta koskevien säännösten voimassaoloa jatkettaisiin 31 päivään joulukuuta 2013. Valtion varoista maksettaisiin vuosittain määrärahaa Työterveyslaitokselle ja Työterveyslaitos puolestaan maksaisi saamastaan määrärahas- ta korvauksen yliopistoille, koulutusta antaville yksityisille terveyspalvelujen tuottajille ja työnantajan ylläpitämille työterveysasemille puolivuositain tehtävän hakemuksen mukaisesti. Koulutusta antava palvelujen tuottaja maksaisi Työterveyslaitokselta saadusta korvauksesta kouluttajalle työterveyshuoltoon erikoistuvan lääkärin ohjauksesta. Lisäksi Työterveyslaitos voisi käyttää korvausta Työterveyslaitoksella tapahtuvan ja muun yliopistojen hyväksymän työterveyshuoltoon erikoistuvien lääkäreiden koulutuk-

sen kustannuksiin. Työterveyslaitos voisi käyttää korvauksen muun muassa koulutuspaikkojen lisäämiseen. Korvausta voitaisiin myös käyttää yliopistojen kliinisten opettajien palkkakustannuksiin sekä muuhun koulutuksen kehittämiseen ja näin ulottaa tarvittava koulutuksen laadun parantaminen laajasti työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen kaikille alueille ja koulutuspaikoille.

2. Esityksen vaikutukset

Korvaukset työterveyshuollon erikoislääkärien koulutuksesta maksettaisiin valtion talousarvion momentilta 33.70.51. Esitys ei lisää kustannuksia nykyisestä. Määräraha sisältyy valtionalouden kehyksiin vuosille 2010—2013. Esityksen mahdollistama työterveyshuollon erikoislääkäritutkintojen lisääminen ja työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen kehittäminen tukisivat osaltaan tavoitetta työntekijöiden terveyden ja työkyvyn ylläpitämiseksi ja eläkeiän nostamiseksi vähintään 2—3 vuodella nykyisestä.

Esitys tukisi yliopistojen työterveyshuollon erikoistumiskoulutuksen kehittämisen jatkamista, koska yliopistot saisivat korvausta työterveyshuollon erikoislääkärikoulutusta antavan kliinisen opettajien palkkaus- sekä muihin työterveyshuollon koulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin. Kullakin yliopistolla olisi käytössä yksi kliinisen opettajan virka. Myös Työterveyslaitos jatkaisi työterveyshuollon erikoistumiskoulutuksen kehittämistä yhdessä yliopistojen kanssa. Työterveyshuollon erikoislääkärien kouluttamisen kehittäminen puolestaan edistäisi työterveyshuollon toteutumista hyvän työterveyshuoltokäytännön mukaisesti. Esitys vaikuttaisi työterveyshuollon palvelujärjestelmän kehittämiseen siten, että työterveyshuollon palveluja olisi saatavilla alueellisesti tasapuolisesti. Esitys tukisi työterveyshuollon palvelujen laadun ja vaikuttavuuden myönteistä kehitystä, kun yksityiset palvelujen tuottajat saisivat myös jatkossa korvauksen työterveyshuoltoon erikoistuvien lääkäreiden ohjauksesta aiheutuvista kustannuksista.

3. Asian valmistelu

Vastauksessaan hallituksen esitykseen

muutoslaiksi (HE 156/2004vp) eduskunta edellytti, että lain vaikutuksia seurataan tutkimuksella, jonka tuloksista annetaan selvitys työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle 31 päivään 2007 mennessä. Tutkimuksessa tuli ilmetä muun muassa lain vaikutukset työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen laatuun, valmistuvien työterveyshuollon erikoislääkäreiden määrään sekä lääkäreiden saatuun kansanterveyslain mukaisiin terveyskeskuksiin.

Esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä yhteistyössä Työterveyslaitoksen kanssa. Asiaa on käsitelty työterveyshuollon neuvottelukunnassa, jossa on edustettuna sosiaali- ja terveysministeriö, Työterveyslaitos, työ- ja elinkeinoministeriö, val-

tiovarainministeriö, Suomen Kuntaliitto, Kansaneläkelaitos, Elinkeinoelämän keskusliitto, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry, Maa- ja Metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK, Suomen Työterveyslääkäriyhdistys ry, Suomen Työterveyshoitajaliitto, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry ja Suomen yrittäjät.

Esityksestä on pyydetty lausunnot muun muassa opetusministeriöltä, Helsingin, Kuopion, Oulun Tampereen ja Turun yliopistoilta, Suomen Kuntaliitolta, Suomen Lääkäriliitolta, Joensuun kaupungilta, Jyväskylän kaupungilta ja Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiriltä. Lausunnoissa on kannatettu esitettyjä muutoksia.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

3 a §. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi väliaikaisesti uusi 3 a §, jossa säädettäisiin valtion varoista Työterveyslaitokselle maksettavasta määrärahasta. Pykälän 1 momentin mukaan Työterveyslaitokselle suoritettaisiin valtion talousarvion rajoissa valtion varoista laskennallisin perustein määrärahaa niihin kustannuksiin, jotka aiheutuvat yliopiston hyväksymän koulutusohjelman mukaisesta työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksesta.

Pykälän 2 momentin mukaan koulutustoiminnan kustannuksiin suoritettavan määrärahan mitoitus perustuisi tutkintojen lukumäärään, joka lasketaan kolmen edellisen vuoden tutkintojen lukumäärän keskiarvon mukaisesti. Tutkintokohtaisen korvauksen suuruudesta säädettäisiin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin ne taho, joiden antaman työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen kustannuksiin määrärahaa voidaan maksaa korvausta. Työterveyslaitos voisi maksaa määrärahaa korvausta yliopistoille, yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain (152/1990) 2 §:n 2 momentissa tarkoitetuille palvelujen tuottajille (yksityiset terveyspalvelujen tuottajat) ja työterveyshuoltolain (1383/2001) 7 §:n 2 kohdassa tarkoitetuille palvelujen tuottajille (työnantajan ylläpitämät terveysasemat) niiden antaman työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen kustannuksista. Lisäksi Työterveyslaitos voisi käyttää määrärahaa Työterveyslaitoksen itse antaman työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen kustannuksiin.

Pykälän 4 momenttiin ehdotetaan otettavaksi valtuussäännös, jonka mukaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella säädetään määrärahan kohdentamisesta 3 momentissa mainittujen tahojen kesken sekä niistä perusteista ja menettelytavoista, joilla korvausten suorittamisesta yksityisille palvelujen tuottajille ja työnantajan ylläpitämille työterveysasemille päätetään.

3 b §. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi väliaikaisesti uusi 3 b §, jossa säädettäisiin siitä, miten Työterveyslaitos voi käyttää 3 a §:n

perusteella saamansa määrärahan ja hakemusmenettelystä sekä selvitysten antamisesta.

Pykälän 1 momentin mukaan Työterveyslaitos maksaisi 3 a §:n perusteella saamastaan määrärahasta korvausta työterveyshuollon erikoislääkärikoulutusta antavalle yksityiselle terveyspalvelujen tuottajalle sekä työnantajan ylläpitämille työterveysasemille. Yksityisellä terveyspalvelujen tuottajalla tarkoitettaisiin yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa tarkoitettuja palvelujen tuottajia ja työnantajan ylläpitämällä työterveysasemalla tarkoitettaisiin työterveysasemaa, jossa työnantaja itse tai yhdessä toisten työnantajien kanssa järjestää työterveyshuoltopalveluja työterveyshuoltolain 7 §:n 2 kohdan mukaisesti. Ehdotetun säännöksen mukaan Työterveyslaitos maksaisi korvauksen puolivuositain koulutusta antavalle palvelujen tuottajalle hakemuksen perusteella. Koulutusta antava palvelujen tuottaja maksaisi Työterveyslaitokselta saadusta korvauksesta kouluttajalle työterveyshuoltoon erikoistuvan lääkärin ohjauksesta. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella säädettäisiin hakemusmenettelystä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että jos 1 momentissa tarkoitettu yksityinen terveyspalvelujen tuottaja olisi oikeutettu saamaan antamastaan työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksesta korvausta erikoissairaanhoidon perusteella, ei tällaiselle yksityiselle terveyspalvelujen tuottajalle maksettaisi korvausta ehdotetun lain perusteella. Säännöksen tarkoituksena olisi estää päällekkäisten korvausten maksaminen tilanteessa, jossa työterveyshuollon erikoislääkärikoulutusta antava yksityinen terveyspalvelujen tuottaja on jokin lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksen sekä yliopistotasaisen terveystieteellisen tutkimustoiminnan kustannuksiin suoritettavaan korvaukseen oikeutetuista palvelujen tuottajista annetun valtioneuvoston asetuksen (1103/2005) 2 §:ssä mainittu taho. Näitä tahoja ovat Invalidiliitto ry:n ylläpitämä Invalidiliiton Käpylän kuntoutuskeskus, Invalidisäätiön ylläpitämä ortopedinen sairaala Orton, Reumasäätiön ylläpitämä Reumasäätiön sairaala, Suomen aivotutkimus- ja

kuntoutussäätiön ylläpitämä Suomen aivotutkimus- ja kuntoutuskeskus Neuron, Suomen Punaisen Ristin ylläpitämä SPR Veripalvelu sekä Tekonivelsairaala Coxa Oy.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin yliopistojen, yksityisten terveystalvelujen tuottajien sekä työnantajien ylläpitämien työterveysasemien velvollisuudesta antaa vuosittain Työterveyslaitokselle selvitys 3 a §:n 3 momentin nojalla saamansa korvauksen käytöstä. Lisäksi momentissa ehdotetaan säädettäväksi Työterveyslaitoksen velvollisuudesta antaa vuosittain sosiaali- ja terveysministeriölle selvitys 3 a §:n nojalla saamiensa varojen käytöstä ja Työterveyslaitoksen omaan toimintaan ohjattujen varojen käytöstä. Työterveyslaitoksella olisi myös velvollisuus antaa sosiaali- ja terveysministeriölle yhteenvedot yliopistojen, yksityisten terveystalvelujen tuottajien sekä työnantajien ylläpitämien työterveysasemien saamien korvausten käytöstä. Lisäksi Työterveyslaitoksen tulisi antaa ministeriölle selvitys työterveyshuollon erikoislääkärinkoulutuksesta eli siitä, miten työterveyshuollon erikoislääkärinkoulutus on vuosittain kehittynyt. Momenttiin sisältyy sosiaali- ja terveysministeriön asetuksenantovaltuus, jonka nojalla säädettäisiin niistä menettelytavoista, joilla momentissa tarkoitettut selvitykset annettaisiin.

Pykälän 4 momentin mukaan Työterveyslaitoksella olisi oikeus tarkistaa korvausta saaneiden yliopistojen, yksityisten terveystalvelujen tuottajien ja työnantajien ylläpitämien terveysasemien kirjanpitoa siltä osin

kuin on tarpeellista tarkistaa korvausten maksamisen oikeellisuutta. Säännös mahdollistaisi syntyvien kustannusten tehokkaan valvonnan. Tätä tehtävää varten Työterveyslaitoksella olisi oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä sekä korvauksetta käyttöönsä tarvittavat tiedot, selvitykset, asiakirjat ja muu aineisto. Tiedonsaantioikeus koskee tältä osin myös tietoja yksityisestä liike- tai ammattisalaisuudesta.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella on tarkoitus säätää tarkemmin tutkintokohtaisesta korvauksesta ja määrärahan kohdentamisesta sekä perusteista ja menettelytavoista, joilla korvauksia suoritetaan. Lisäksi asetuksella säädettäisiin hakemusmenettelystä ja selvitysten antamisesta.

3. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2010 ja se olisi voimassa 31 päivään joulukuuta 2013.

Ennen lain voimaantuloa voitaisiin ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta 24 päivänä helmikuuta 1978 annettuun lakiin (159/1978) väliaikaisesti uusi 3 a ja 3 b § seuraavasti:

3 a §

Työterveyslaitokselle suoritetaan valtion talousarvion rajoissa valtion varoista laskennallisin perustein määrärahaa kustannuksiin, jotka aiheutuvat yliopiston hyväksymän koulutusohjelman mukaisesta työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksesta.

Määrärahan mitoitus perustuu kolmen edellisen vuoden tutkintojen lukumäärän keskiarvoon kerrottuna tutkintokohtaisella korvauksella, jonka määrästä säädetään sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Työterveyslaitos voi maksaa määrärahasta korvausta yliopistoille, yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain (152/1990) 2 §:n 2 momentissa tarkoitetuille palveluiden tuottajille (*yksityiset terveyspalvelujen tuottajat*) ja työterveyshuoltolain (1383/2001) 7 §:n 2 kohdassa tarkoitetuille palvelujen tuottajille (*työnantajan ylläpitämät terveysasemat*) niiden antaman työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen kustannuksista. Lisäksi Työterveyslaitos voi käyttää määrärahaa Työterveyslaitoksen itse antaman työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen kustannuksiin.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella säädetään:

- 1) määrärahan kohdentamisesta;
- 2) perusteista ja menettelytavoista, joilla korvausten suorittamisesta yksityisille terveyspalvelujen tuottajille ja työnantajan ylläpitämille työterveysasemille päätetään.

3 b §

Jos yliopisto käyttää työterveyshuollon erikoislääkärikoulutukseen yksityistä terveys-

palvelujen tuottajaa tai työnantajan ylläpitämää työterveysasemaa, Työterveyslaitos voi maksaa 3 a §:ssä tarkoitettua määrärahasta korvausta yksityiselle terveyspalvelujen tuottajalle ja työnantajan ylläpitämälle työterveysasemalle puolivuositain koulutuksen antajan hakemuksesta. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella annetaan säännökset hakemusmenettelystä.

Jos yksityinen terveyspalvelujen tuottaja on oikeutettu saamaan antamastaan työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksesta korvausta erikoissairaanhoidolain (1062/1989) perusteella, sille ei makseta korvausta tämän lain perusteella.

Korvauksen saajien on annettava vuosittain Työterveyslaitokselle selvitys 3 a §:n 3 momentin nojalla saamansa korvauksen käytöstä. Työterveyslaitoksen tulee antaa vuosittain sosiaali- ja terveysministeriölle selvitys 3 a §:n 1 momentin nojalla saamansa määrärahan käytöstä, 3 a §:n 1 momentin nojalla Työterveyslaitoksen omaan toimintaan ohjattujen varojen käytöstä, työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksesta sekä yhteenveto yliopistojen, yksityisten terveyspalvelujen tuottajien ja työnantajien ylläpitämien työterveysasemien saamien korvausten käytöstä. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella annetaan säännökset selvitysten antamiseen liittyvästä menettelystä.

Työterveyslaitoksella on oikeus tarkastaa korvausta saaneiden toimintaa korvausten oikeellisuuden valvomiseksi. Tätä varten Työterveyslaitoksella on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koske-

vien rajoitusten estämättä sekä korvauksetta
käyttöön­sä tarvittavat tiedot, asiakirjat ja
muu aineisto.

20 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta
2013.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä
lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpi-
teisiin.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta _____

Helsingissä 15 päivänä syyskuuta 2009

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Peruspalveluministeri *Paula Risikko*